

26 Пасові передачі, будова, робота, область застосування, класифікація пасових передач.

(тема 3.4)

План

1. Будова пасових передач
2. Робота пасових передач
3. Область застосування пасових передач
4. Класифікація пасових передач
5. Деталі пасових передач

Пасові передачі

Пасові передачі складаються із паса, ведучого і веденого шківів та пристроїв для натягу паса. Вони служать для передачі енергії на значні відстані - до 15 метрів. Широке застосування пасові передачі

отримали в допоміжних механізмах та в сільськогосподарських машинах.

Класифікація пасових передач

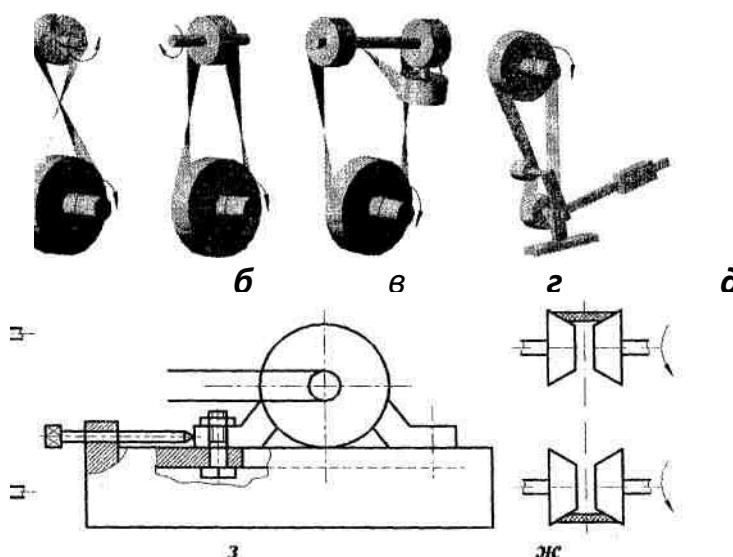
Пасові передачі класифікуються за наступними ознаками:

За взаємним розташуванням осей валів: з паралельними осями (рис. 4.1, а, б, д) \ кутові - осі валів пересікаються (рис. 4.1, в), з мимобіжними осями (рис. 4.1, г).

За формою перерізу паса: плосkopасові (рис. 4.2, а), клино-пасові (рис. 4.2, б), зубчасті (рис. 4.2, д).

За напрямком обертання шківів: з однаковим напрямком (рис. 4.1, а, д), з протилежним напрямком (рис. 4.1, б).

За методом натягу паса: прості (рис. 4.1, є, ж), з натяжним роликом (рис. 4.1, д), з натяжним пристроєм (рис. 4.1, з).

За конструкцією шківів: з однорядними шківками (рис. 4.1, а - д), ступінчатими шківками (рис. 4.1, е), з конусними шківками (рис. 4.1, ж).

. Паси

За профілем пасів пасові передачі діляться на плоско-, клино-, поліклинові і круглорасові.

Плоскі паси виготовляють із шкіри, бавовняної, шерстяної або синтетичної тканини; плівкові; гумотканинні. Останні найбільш поширені і бувають трьох типів: А - нарізними, Б - шарово загорнутими, В -- спіральнo загорнутими (рис. 4.2, а).

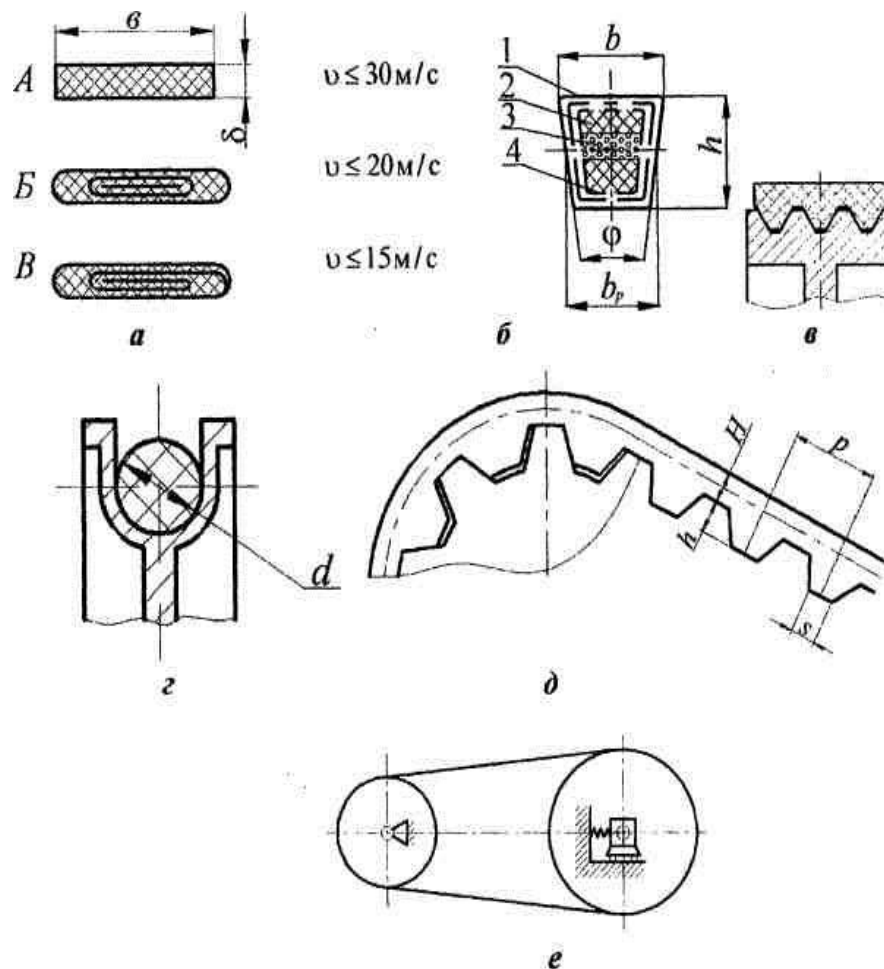

Рис. 4.2

Товщину пасу вибирають за співвідношенням $\delta = \frac{d_1}{k_\delta}$, де k_δ

коефіцієнт товщини пасу ($k_\delta = 25$ - шкіряний, $k_\delta = 40$ - гумотканинний, $k_\delta = 50 \dots 100$ - плівковий); d_1 - діаметр ведучого шківка.

Клинові паси. На рис. 4.2, б показано переріз клинового пасу: 1 - гумотканинна обкладинка; 2 - шар розтягу; 3 - армований шар; 4 - шар стискання; ϕ - кут профілю ($32^\circ, 34^\circ, 36^\circ, 40^\circ$).

Паси нормального перерізу $\frac{b}{h} \approx 1,6... 1,7$.

O, A, B, B, Г, Д, Е - за вітчизняним стандартом.

Z, A, B, C, D - за стандартом ISO.

Паси вузькі при $\frac{b}{h} \approx 1,2... 1,3$.

УО, УА, УБ, УВ - за вітчизняним стандартом.

SPZ, SPA, SPB, SPC - ISO.

Ці паси досить перспективні, оскільки передають потужність в 1,5...2 рази більшу, ніж нормальні і при значно більших швидкостях.

Поліклинові паси (рис. 4.2, в) з поздовжніми клиновими виступами мають перевагу перед клиновими: однорідність натягу, більше передаточне число $u \leq 10$ та швидкість $v \leq 40$ м/с.

Круглі паси (рис. 4.2, г) виготовляють з гуми, шкіри, капрону, сталюї спіралі тощо. Область застосування: прилади, кіноапаратура.

Геометричні параметри пасових передач

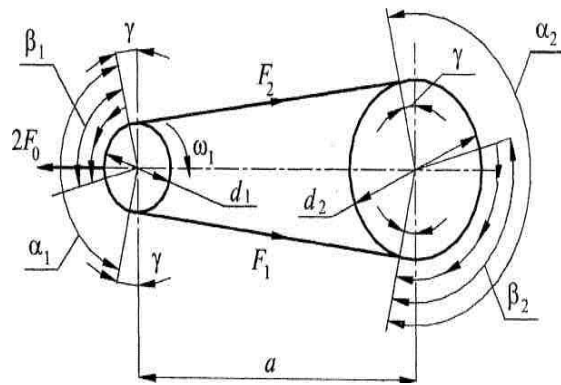

рис 4.3

Міжосьова відстань:

- $a = 2(d_1 + d_2)$ - для плоскостасової передачі; (4.11)

- $a = 0,55(d_1 + d_2) + h$ - для клинопасової передачі; (4.12)

- $a = 2(d_1 + d_2)$ - максимальна для клинової передачі; (4.13)

- $a = \frac{1,5d_2}{\sqrt[3]{u}}$ - оптимальна для клинової передачі. (4.14)

Діаметри шківів:

для плоскостасової передачі $d_1 \approx (52...64)\sqrt{T_1}$; (4.15)

для клинопасової передачі - за моментом на веденому валу T_2 за стандартом вибирають профіль паса, площу його поперечного

перерізу і діаметр ведучого шківa d_1 , тоді $d_2 = d_1 u$ та приводять до стандартного значення.

Кути охоплення: $\alpha_1 = 180^\circ - 2\gamma$, $\alpha_2 = 180^\circ + 2\gamma$; (4.16)

$$\gamma = \arcsin \frac{d_2 - d_1}{2a} \approx \frac{d_2 - d_1}{a} \text{ рад}; \quad \gamma = \frac{d_2 - d_1}{a} \cdot 57^\circ \text{ град.}$$

Довжина паса:

$$l_p = 2a \cdot \cos \gamma + 0,5\pi(d_2 + d_1) + \gamma(d_2 - d_1). \quad (4.17)$$

Кінематика пасових передач

Передаточне число:

$$u = \frac{\omega_{вх}}{\omega_{вих}} = \frac{n_{вх}}{n_{вих}} = (2...7). \quad \text{Рекомендовано } u = 2...5.$$

Оскільки пасові передачі - це фрикційні передачі, то внаслідок перерозподілу зусиль у ведучій і веденій вітках на шківу відбувається ковзання паса на кутах охоплення β_1 і β_2 (рис. 4.3), тобто:

$$v_2 > v_1, \quad v_2 = v_1(1 - \xi), \quad (4.18)$$

де ξ – коефіцієнт ковзання, $\xi = 0,01...0,02$.

Виходячи з цього, можна записати:

$$u = \frac{d_2}{d_1(1 - \xi)} \quad (4.19)$$

Силкові параметри пасових передач

Тиск на опори від натягу паса:

$$F_\theta = 2F_0 \cos \gamma. \quad (4.20)$$

Тягове зусилля:

$$F_t = F_1 - F_2 = \frac{2T_1}{d_1}. \quad (4.21)$$

Формула Ейлера:

$$\frac{F_1}{F_2} = e^{f\alpha}, \quad (4.22)$$

де f - коефіцієнт тертя;

α - кут охоплення пасом меншого шківa. Сумісний розв'язок рівнянь (4.21) і (4.22) дає:

$$F_1 = F_t \frac{e^{f\alpha}}{e^{f\alpha} - 1}; \quad F_2 = F_t \frac{1}{e^{f\alpha} - 1}. \quad (4.23)$$

Напруження в пасі:

$$\sigma_{\max} = \sigma_p + \sigma_{зг} + \sigma_{вц}, \quad (4.24)$$

де σ_p - напруження розтягу;

$\sigma_{зг}$ - напруження згину;

$\sigma_{вц}$ - напруження від відцентрових сил.

$$\sigma_p = \frac{\sigma_k e^{f\alpha}}{e^{f\alpha} - 1}, \quad (4.25)$$

де σ_k - корисні напруження.

$$\sigma_{зг} = \frac{E\delta}{d_1}, \quad (4.26)$$

де E - модуль пружності матеріалу.

$$\sigma_{вц} = 10^{-6} \rho_n v_1^2, \quad (4.27)$$

де $\rho_n = 1300 \text{ кг/м}^3$ - густина матеріалу паса.

Розрахунок пасових передач по тяговій здатності

Такий розрахунок базується на експериментальних даних, які установлюють зв'язок між корисними напруженнями σ_k і коефіцієн-

том ковзання ζ .

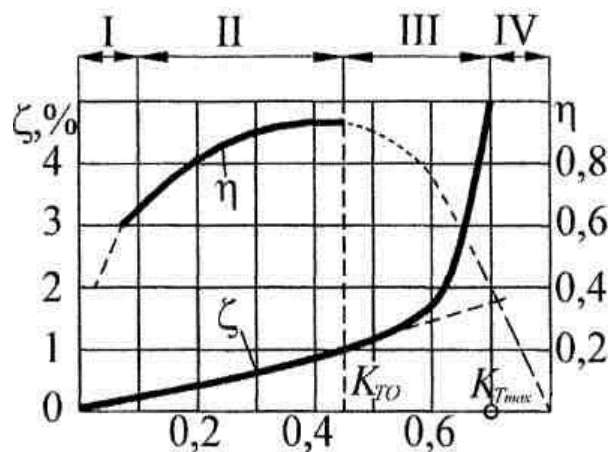

Рис. 4.4

I - зона холостого ходу;

II - зона пружного ковзання;

зона часткового буксування;

зона повного буксування.

$$\frac{\sigma_n}{\sigma_0} = \frac{\sigma_n}{2\sigma_0} \quad (4.28)$$

КОВЗАННЯ:

$$\xi = \frac{v_1 - v_2}{v_1} \cdot 100\% \quad (4.29)$$

Коефіцієнт тяги:

Робоче навантаження рекомендується вибирати в районі критичного значення K_{TO} і зліва від нього. Цьому значенню відпові-

дає $\eta_{\max}$ (рис. 4.4). Робота в зоні буксування допускається лише при

короткочасних перевантаженнях, наприклад, при пусках.

Корисні напруження в зоні критичного коефіцієнта тяги

$$\sigma_{KO} = K_{TO} 2\sigma_0, \quad (4.30)$$

де $K_{TO} = 0,4 \dots 0,6$ - для плоскопасових передач;

$K_{TO} = 0,7 \dots 0,9$ - для клинопасових передач.

Для переходу до реальних передач вводять поправочні коефіцієнти, які враховують відхилення:

$K_\alpha = 1 - 0,003(180^\circ - \alpha)$ - відхилення кута охоплення;

$K_v = 1,04 - 0,0004v^2$ - відхилення від швидкості;

K_π - конструктивний коефіцієнт;

K_p - коефіцієнт режиму роботи, $K_p = 1 \dots 1,7$;

$$[\sigma_K] = \sigma_{KO} \frac{K_\alpha K_v K_\pi}{K_p} \text{ - для плоскопасових передач; } (4.31)$$

$$[\sigma_K] = \sigma_{KO} \frac{K_\alpha K_v}{K_p} \text{ - для клинопасових передач. } (4.32)$$

Розрахунок плоскостасових передач

За допустимими корисними напруженнями ширина паса:

$$b = \frac{1000P}{[\sigma_n]v\delta}. \quad (4.33)$$

За допустимими робочими навантаженнями на одну прокладку:

$$d = \frac{1500P}{[q]v\delta}, \quad (4.34)$$

де $[q] = q_0 \frac{K_\alpha K_v K_\beta}{K_p}$, а q_0 - допустиме робоче навантаження на одну прокладку.

Розрахунок клинопасових передач

За допустимими корисними напруженнями кількість пасів:

$$Z_\Pi = \frac{F_t}{A_\Pi [\sigma_\Pi] K_Z} \leq 8,$$

де K_Z - коефіцієнт нерівномірності навантаження пасів; A_Π - площа поперечного перерізу паса. За допустимою питомою потужністю на один пас:

$$Z_\Pi = \frac{P_1 K_p}{P_0 K_\alpha K_L K_Z}, \quad (4.35)$$

де P_0 - номінальна потужність, яка допускається для передачі одним пасом;

P_1 - потужність на ведучому шківі;

K_L - коефіцієнт довжини паса.

Розрахунок довговічності паса зводиться до перевірки частоти пробігів паса на шківах:

$$Z_{np} = \frac{v}{L} \leq [Z_{np}], \quad (4.36)$$

де $[Z_{np}] \leq 5 \text{ с}^{-1}$ - для плоскостасових передач;

$[Z_{np}] \leq 10 \text{ с}^{-1}$ - для клинопасових передач.

Передачі зубчастими пасами

Зубчасті паси виготовляють безконечними плоскими з виступами на внутрішній поверхні, які входять в зачеплення з зубцями на шківах (рис. 4.2, д).

Переваги: відносно малі габарити, відсутність ковзання, великі передаточні числа, високий ККД, мала витяжка, малі сили на валах і опорах.

Паси виготовляють із гуми методом лиття. Несучий шар виготовляється із сталюого троса $d = 0,3 \dots 0,8$ мм або із скловолокна.

Основним параметром передачі є модуль $m = \frac{p}{\pi}$. Форма зуба

трапецієвидна, висота зуба $h = 0,6m$, найменша товщина зуба $S = m$, кут $2\beta = 50^\circ$, товщина по западині $H = m + 1$ мм. Розрахункова дов-

жина паса $L_p = \pi m z_{\Pi}$, де z_{Π} - число зубців паса.

Модуль паса вибирається залежно від потужності передачі. Необхідна ширина паса:

$$b = \frac{1000PK_v}{v \left([F_n] - \frac{qv^2}{g} \right)}, \quad (4.37)$$

де P , кВт - потужність;

K_v - коефіцієнт динамічного навантаження; v , м/с - швидкість;

$[F_n]$, Н/см - допустиме питоме колове зусилля на пасу. q , Н/см $\sim$ маса 1 м паса шириною в 1 см;

g - прискорення сили ваги, що дорівнює $9,81$ м/с².

$$[F_n] = F_0 K_p K_u K_H K_w, \quad (4.38)$$

де F_0 - вибирається залежно від модуля; K_p - коефіцієнт режиму роботи;

K_u - коефіцієнт передаточного числа (тільки для прискорювальних);

K_H - коефіцієнт натягу;

K_w - коефіцієнт ширини паса.

Сила навантаження на вали та опори:

$$F_e = (1 \dots 1,2) F_t. \quad (4.39)$$

Питання для самоконтролю

1. З чого складаються пасових передач
2. Назвати види пасових передач.
3. Які бувають паси ?
4. Що таке шківи, з яких матеріалів їх виготовляють ?
5. Для чого служать натяжні пристрої ?